

УДК 338.43:[631.11]:332(477)
JEL Q14

І. Б. Назаркевич, О. Б. Назаркевич

Стан і перспективи розвитку державного фінансування малих аграрних підприємств України на регіональному рівні

Метою статті є оцінка стану та визначення перспектив розвитку державного фінансування малого аграрного підприємництва України на регіональному рівні. Здійснено оцінку сучасного стану державної політики сприяння розвитку малих форм господарювання. Оцінено стан державного фінансування діяльності малих підприємств аграрної сфери в розрізі основних програм і заходів на регіональному рівні. Проведено аналіз виконання програми розвитку малого підприємництва Львівської області. Розглянуто інституційне забезпечення державної підтримки малого аграрного підприємництва в Україні. Обґрунтовано найпроблемніші питання розвитку малого та середнього аграрного підприємництва. Досліджено чинники ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентоздатності. Запропоновані важелі непрямого стимулювання розвитку малого та середнього аграрного вітчизняного бізнесу. Визначені особливості та обсяги державної фінансової підтримки розвитку малих форм господарювання.

Ключові слова: мале аграрне підприємництво, державна фінансова підтримка, фінансування, суб'єкти підприємницької діяльності.

У сучасних умовах формування ринкового середовища діяльність малих аграрних підприємств є важливою складовою сільськогосподарського виробництва, вони покликані вирішити соціальні проблеми відродження села, забезпечити продовольчу і екологічну безпеку. Розвиток малих сільськогосподарських підприємств в Україні, особливо в умовах гострої конкуренції, техніко-технологічних змін виробництва неможливий без покращення його фінансування. Малі аграрні підприємства в силу зовнішніх і внутрішніх чинників залишилися за межами інтересів банківських установ як основних кредиторів. Адже малі сільськогосподарські підприємства у процесі своєї діяльності не мають навіть достатніх внутрішніх ресурсів для простого відтворення, відповідної застави для отримання банківських кредитів. Упродовж останніх років фінансування малого і середнього аграрного підприємництва істотно зменшилось, що першочергово вплинуло на погіршення його функціонування. Тому проблема збільшення фінансування малих сільськогосподарських підприємств є дуже актуальною. Необхідно підкреслити, що досвід європейських країн щодо державного фінансування розвитку малого аграрного підприємництва показує істотну різницю розмірів і форм у порівнянні з Україною.

Теоретичними і практичними питаннями державного фінансування малих сільськогосподарських підприємств і напрямам їх удосконалення присвячена значна кількість праць в економічній науці. Серед досліджень вітчизняних вчених ці проблеми висвітлюють у своїх працях В. В. Липчук,

© І. Б. Назаркевич, О. Б. Назаркевич, 2014.

Т. І. Яворська, Р. П. Саблук, В. К. Збарський, М. Й. Малік, Л. Ю. Мельник, П. Т. Месель-Веселяк. Разом із тим велика кількість питань щодо шляхів і тенденції розвитку фінансового забезпечення малого аграрного підприємств в Україні потребує подальшого дослідження.

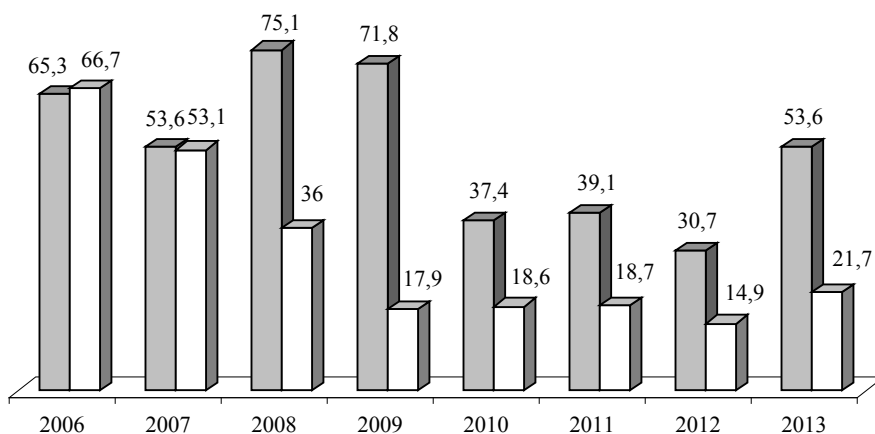
Головною причиною, що гальмує розвиток малого аграрного підприємництва в Україні, є недосконалість механізму державного фінансового забезпечення, що не сприяє нормальній діяльності специфічної аграрної сфери.

Метою статті є оцінка стану та визначення перспектив розвитку державного фінансування малого аграрного підприємництва України на регіональному рівні.

Найбільшою проблемою для малих аграрних підприємств у сфері фінансування діяльності є недостатній обсяг власних коштів і обмежений доступ до позичкових фінансових ресурсів. Важливим напрямом фінансування малих аграрних підприємств є використання бюджетних коштів задля підтримки вітчизняного сільгоспвиробника, оскільки аграрний сектор вважається одним з пріоритетних напрямів розвитку держави. Деякі вчені основні проблеми фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств вбачають у зменшенні обсягів державної підтримки сільського господарства, що не дозволяє їм нормально функціонувати і недоступності кредитних ресурсів через високі відсоткові ставки [3]. Вдало було підкреслено, що для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентноздатності насамперед необхідно впорядкувати процес державного фінансування сільського господарства, забезпечити його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах. Впорядкування потребує механізм прямої державної підтримки сільського господарства [5, с. 269].

Відповідно до сучасного законодавства державна підтримка малого аграрного підприємництва в Україні здійснюється в рамках державних цільових програм, державних цільових фондів, Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, Українського фонду підтримки підприємництва, Державного інноваційного фонду. Сприяння розвитку малих суб'єктів господарювання на місцевому рівні відбувається за рахунок регіональних і місцевих програм. При чому важливим фактором у виконанні передбачених заходів є забезпечення місцевими виконавчими органами належних обсягів і стабільності фінансування з початку дії програми і до її завершення, а рівень фінансового забезпечення відображає ставлення органів місцевої влади до вирішення проблем малого підприємництва в регіонах [4, с. 69-70].

Аналіз даних свідчить, що з 2008 р. відбувся стрімкий спад фактичного фінансування заходів, передбачених регіональними програмами підтримки малого підприємництва в Україні (рис. 1). Так, у 2009 р. фактично було виділено лише близько 25% передбачених у бюджеті коштів, проте в 2013 р. з обласних бюджетів, бюджетів Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя на реалізацію заходів регіональних програм

□ Передбачено в бюджеті, млн грн □ Фактично виділено з бюджету, млн грн

Рис. 1. Обсяги фінансування регіональних програм розвитку малого та середнього підприємництва в Україні

Сформовано за даними Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва)

і місцевих програм розвитку підприємництва було вже витрачено 21,7 млн грн, що на 22,1% більше у порівнянні з 2012 роком і на 31,53% менше у порівнянні з 2006 р. [6].

Найменші обсяги фінансування регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва було затверджено у Дніпропетровській області – 84,4 тис. грн, м. Севастополь – 115,0 тис. грн, Херсонській області – 150,0 тис. грн і Рівненській області – 160,0 тис. грн.

Найпроблемнішими питаннями щодо розвитку малого підприємництва є: складна процедура отримання дозволів і погоджень; складність доступу до фінансово-кредитних ресурсів; велике податкове навантаження на бізнес; відсутність майнового забезпечення у суб'єктів малого підприємництва; недостатня інформаційна та правова обізнаність суб'єктів підприємництва; територіальна нерівномірність розвитку малого підприємництва та недостатня роль малого бізнесу у формуванні місцевих ринків; недостатня розвиненість інфраструктури підтримки малого підприємництва. Вирішення цих проблем є першочерговим завданням для органів влади [4, с. 75]. Так, у деяких областях (Київська, Луганська, Полтавська, Тернопільська) на фінансування регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва упродовж 2013 р. так і не були затверджені відповідні обсяги коштів на реалізацію передбачених заходів, що свідчить про неефективність цієї системи управління (табл. 1).

Кошти обласних бюджетів спрямовувались на: фінансування бізнес-проектів на поворотній основі; пільгове кредитування; створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва та поповнення статутного та оборотного фондів уже наявних об'єктів; навчально-методичну роботу; виставкові заходи; видання інформаційних бюлетенів, проспектів, довідників; навчання та перепідготовку незайнятого населення з орієнтацією на зайняття підприємницькою діяльністю тощо (рис. 2).

Таблиця 1

Стан фінансування заходів регіональних програм розвитку малого та середнього підприємництва в Україні у 2013 р. [1]

№	Області	Обсяг коштів, необхідний для виконання регіональної програми, тис. грн	Плановий показник затверджених бюджетних коштів на виконання регіональної програми в обласних бюджетах на 2013 р. (ст. 0411), тис. грн	Загальна сума коштів, фактично витрачених з усіх джерел на реалізацію заходів регіональної програм, тис. грн (4=5+6+7+8)
2	Волинська	1 640,0	195,0	5 624,1
3	Донецька	6 517,4	843,6	1 195,9
4	Дніпропетровська	1 776,8	84,4	6 105,2
5	Житомирська	500,0	500,0	3 563,2
6	Закарпатська	599,0	246,0	2 844,4
7	Запорізька	7 632,2	375,0	11 878,6
8	Івано-Франківська	1 500,0	1 500,0	22 575,5
9	Київська	4 120,0	0,0	8 597,5
10	Кіровоградська	1 243,3	1 577,0	14 892,0
11	Луганська	0,0	0,0	22 590,2
12	Львівська	417,7	500,0	130,0
13	Миколаївська	*	420,0	351,9
14	Одеська	4 000,0	3 850,0	5 996,1
15	Полтавська	*	0,0	6 503,3
16	Рівненська	268,0	160,0	8 882,4
17	Сумська	7 694,9	2 320,0	5 824,5
18	Тернопільська	533,4	0,0	4 299,4
19	Харківська	54 892,1	963,9	763,9
20	Херсонська	2 585,0	150,0	304,1
21	Хмельницька	5 750,0	1 363,7	2 635,6
22	Черкаська	*	800,0	12 568,4
23	Чернігівська	5 500,0	2 450,0	1 354,4
24	Чернівецька	2 908,7	200,0	2 493,1
25	АР Крим	4 698,1	4 448,1	1 091,6
26	м. Київ	49 000,0	30 000,0	16 806,5
27	м. Севастополь	565,0	115,0	2 532,0
Всього		165 686,6	53 561,7	181 193,1

Найбільшим чинником, що обмежує доступ малих підприємців до фінансування, є високі процентні ставки. При довгостроковому кредитуванні (а саме довгострокові кредити мають стратегічний вплив на економіку) прийнятна для більшості позичальників відсоткова ставка не має перевищувати 10-12% річних. У 2013 р. обсяги загального кредитування малого та середнього бізнесу склали 21,6 млн грн, що майже вдвічі більше, ніж аналогічний показник 2011 р. 11,7 млн грн.

У структурі фінансування програмних заходів АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя провідне місце займає фінансування бізнес-проектів на поворотній основі, пільгове кредитування – 28,4%. На навчально-методичну роботу було направлено 3,2% коштів від загального затвердженого

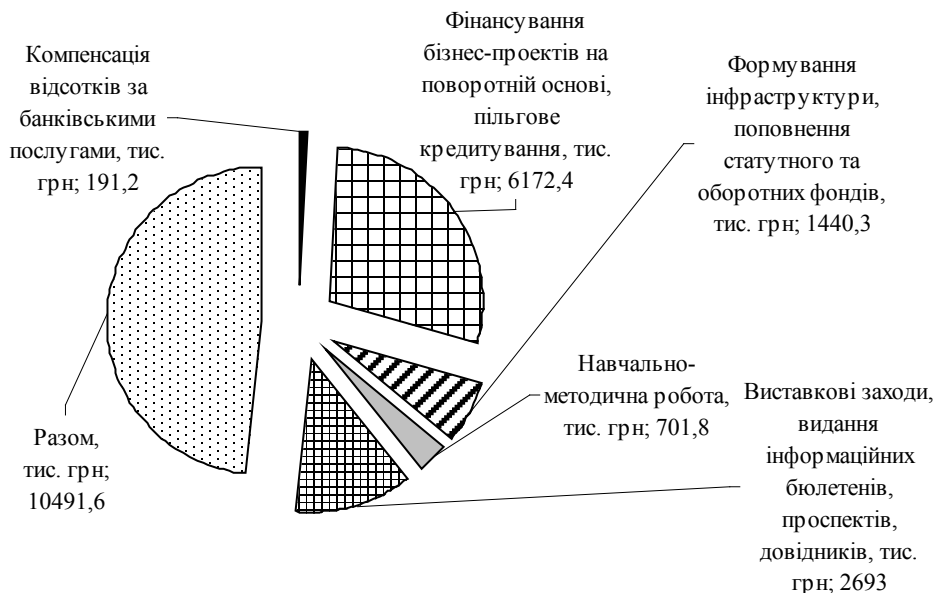

Рис. 2. Структура фактичного фінансування регіональних програм розвитку малого та середнього підприємництва в Україні у 2013 р.
Сформовано за даними Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва.

обсягу, виставкові заходи, видання інформаційних бюлетенів, проспектів, довідників – 12,4%, створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва та поповнення статутного та оборотного фондів уже наявних об'єктів – 6,6%, компенсацію відсотків за банківськими кредитами – 0,8%, інші заходи – 48,6% [1].

Необхідно відзначити, що упродовж 2013 р. зберігалась значна диспропорція в обсягах фактичного фінансування заходів регіональних програм розвитку малого і середнього підприємництва. Так, у Донецькій, Запорізькій, Рівненській, Одеській областях у звітному періоді на реалізацію програмних заходів використано близько 90% запланованих коштів. У м. Києві на виконання заходів програми у 2013 р. було заплановано використати з обласного бюджету 30 000,0 тис. грн, фактично було використано – 0,17% від цього обсягу (50,0 тис. грн). У Дніпропетровській, Закарпатській, Київській і Тернопільській областях фінансування взагалі не здійснено [1].

У Львівській області регіональна програма, що спрямована на максимальне розкриття потенціалу розвитку малого і середнього підприємництва, функціонувала не найкраще. Так, лише на початку 2013 р. спад виробництва становив 6%, а з передбачених Регіональною програмою розвитку малого і середнього підприємництва на 2013-2015 рр. у Львівській області 500 тис. грн було виділено з бюджету лише ¼ на погашення кредиторської заборгованості (табл. 2) [2].

На місцевому рівні політика підтримки досліджуваного сектору економіки варіюється відповідно до регіональних програм розвитку. Так, головною метою Комплексної програми підтримки та розвитку

Таблиця 2

Стан фінансування Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2013-2015 рр. у Львівській області за 2013 р.

Сума коштів, затверджених на виконання регіональної програми рішенням органів місцевого самоврядування в регіональному бюджеті на 2013 р. з урахуванням змін, грн			Сума фактично витрачених бюджетних коштів, грн	
			за IV квартал 2013 р.	з початку року
1.	Всього	500 000	–	–
2.	За статтю 0411 «Підтримка малого та середнього підприємництва»	500 000		130 000
3.	За іншими статтями обласного бюджету	–	–	–
Витрачено з бюджетів районів та міст, обласного значення			–	–
Витрачено з інших джерел			–	–
Загальна сума коштів, витрачених з усіх джерел на реалізацію заходів регіональної програми			–	130 000

агропромислового комплексу Львівської області на 2013-2015 рр. є створення економічних і організаційних умов, спрямованих на підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських товаровиробників різних форм власності і господарювання. На реалізацію зазначеної програми з обласного бюджету було заплановано виділити 8,3 млн грн, проте виплачено лише 2,7 млн грн.

Задля підтримки малих сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств (ОСГ) відповідно до програми було надано дотації ОСГ, що утримують чотири та більше корів і фермерським господарствам за утримання п'яти і більше корів на суму 2,3 млн грн. У 2013 р. дотації було нараховано 994 господарствам населення, які утримують 4514 голів та 31 фермерським господарствам, у яких утримується 1493 голів корів. На розвиток рослинництва кошти було виділено лише насінницьким господарствам для часткового покриття вартості елітного насіння. У 2014 р. коштом обласного бюджету вперше було заплановано надавати допомогу господарствам, що вирощуватимуть органічно чисту продукцію. Реалізація подібних заходів є необхідною для України, оскільки перехід до виробництва органічної продукції є однією з умов європейського продовольчого ринку, а найголовніше – запорука здоров'я нації.

Отже, необхідно зазначити, що головне завдання державної політики підтримки малого аграрного підприємництва полягає у створенні сприятливих умов для його розвитку. Головні важелі державної підтримки у вигляді дотацій, податкових пільг, кредитного забезпечення тощо будуть ефективні лише за умови належного виконання владними органами своїх зобов'язань як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Для швидких і ефективних змін визнання на державному рівні аграрної сфери пріоритетною для розвитку є недостатнім. Насамперед необхідно

знищити корупцію на всіх ланках цього сектору і здійснювати політику за принципом прозорості і рівноправності.

Для розвитку малого аграрного підприємництва необхідно найперше провести законодавчі зміни щодо статусу особистих селянських господарств, що не належать до суб'єктів підприємницької діяльності, тому мають дуже обмежений доступ до допомоги держави.

Зарубіжний досвід свідчить, що одним з напрямів успішного розвитку малих сільськогосподарських підприємств є розвиток сільськогосподарських кооперацій, що є ключовим механізмом самоорганізації сільських товаровиробників, захисту невеликих селянських, фермерських господарств від недобросовісних посередницьких структур і залежності від них. Такий вид кооперації сприятиме: підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва завдяки оптимізації витрат товаровиробників на придбання засобів виробництва, проведення окремих технологічних операцій; розширенню доступу особистих селянських і фермерських господарств, до агросервісних послуг; удосконаленню для сільськогосподарських товаровиробників процесу реалізації продукції, ефективнішому використанню каналів збуту, досягненню міцних позицій на ринку, адаптації до ринкових умов; створенню додаткових робочих місць у сільській місцевості і підвищенню рівня життя на селі.

На нашу думку, для підвищення ефективності аграрної сфери в Україні найдійовішими інструментами є важелі непрямого стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, зокрема покращення аграрної інфраструктури, укладання міждержавних угод щодо виходу вітчизняних сільгоспвиробників на зовнішні ринки та залучення інвестицій тощо. Пріоритетний розвиток саме цього сектору надасть можливість у відносно короткий період залучити до реального сектору економіки значну частину активного населення, забезпечити продовольчу безпеку, послабити політичну та соціальну напругу в суспільстві, збільшити експорт сільськогосподарської продукції.

Варто зазначити, що державні і регіональні програми розвитку малого та середнього підприємництва існують і зараз, проте вони фактично не виконуються внаслідок неконкурентного характеру механізмів надання фінансування та компенсацій або відсутності відповідних коштів у державному та місцевих бюджетах.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, 2014. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/info/3023.htm>
2. Інформація про виконання заходів «Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Львівській області на 2013-2015 роки» за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://loda.gov.ua/oda/upravlinnya/department-ekonomichnoho-rozvytku-investytsij-torhivli-ta-promyslovosti/prohramy/zvit-za-2013-r-po-tp-2>
3. Прунцева Г. О. Проблеми фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Г. О. Прунцева // Передові наукові розробки-2006 (Міжн. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 1-15 вересня). – Т. 1. Економічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і

- освіта. – 2006. – С. 42-44. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/PNR_2006/Economics/3_prunceva%20g.o.doc.htm
4. Півторак В. С. Державна підтримка малого підприємництва в аграрній сфері економіки: регіональний аспект [Електронний ресурс] / В. С. Півторак // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – Вип. 4 (70). – С. 69-75. – Режим доступу : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/793.pdf>
 5. Танклевська Н. Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / Н. Танклевська, О. Супрун // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 262-270. – Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13tnsspu.pdf>
 6. Узагальнений звіт про хід виконання заходів регіональних програм підтримки малого підприємництва на 2011-2012 роки (за підсумками 2011 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/info/1101>

References

1. State Service of Ukraine for Regulatory Policy and Entrepreneurship Development (2014). *Analitychnyy zvit pro stan i perspektyvy rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukrayini*. [Analytical report on the status and prospects of development of small and medium enterprises in Ukraine]. Kyiv. Retrieved from <http://www.dkrp.gov.ua/info/3023.htm> [in Ukrainian].
2. Lviv Regional State Administration (2013). *Informatsiya pro vykonannya zakhodiv «Rehional'noyi prohramy rozvytku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva u L'vivs'kii oblasti na 2013-2015 roky» za 2013 rik* [Information on the implementation of «Regional Program of Development of Small and Medium Entrepreneurship in Lviv Region for 2013-2015» in 2013]. Retrieved from <http://loda.gov.ua/oda/upravlinnya/departament-ekonomichnoho-rozvytku-investytsij-torhivli-ta-promyslovosti/prohramy/zvit-za-2013-r-po-rp-2> [in Ukrainian].
3. Pruntseva, H. O. (2006). Problemy finansuvannya diyal'nosti sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv [Problems of financing activity of agricultural enterprises]. In *Peredovi naukovi rozrobky-2006 [Advanced Scientific Developments-2006]*. Proceedings of the International Conference, 2006, September 1-15. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk National University, vol. 1 (Economics), 42-44. [in Ukrainian].
4. Pivtorak, V. S. (2012) Derzhavna pidtrymka maloho pidpryyemnytstva v ahrarniy sferi ekonomiky: rehional'nyy aspekt [State support of small business in the agricultural area of the economics: a regional aspect]. *Zbirnyk naukovykh prats' VNAU [Proceedings of Vinnytsya National Agrarian University]*: Vol. 70(4) (pp. 69-75). Retrieved from <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/793.pdf> [in Ukrainian].
5. Tanklevska N., & Suprun O. (2013). Stan ta perspektyvy rozvytku derzhavnoho finansuvannya sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv Ukrayiny [The state and prospects of development of Ukrainian agriculture enterprises' government financing]. *Sotsial'no ekonomichni problemy i derzhava [Socioeconomic Problems and the State]*: Vol. 8(1) (pp. 262-270). Retrieved from <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13tnsspu.pdf> [in Ukrainian].
6. State Service of Ukraine for Regulatory Policy and Entrepreneurship Development (2011). *Uzahal'nenyy zvit pro khid vykonannya zakhodiv rehional'nykh prohram pidtrymky maloho pidpryyemnytstva na 2011-2012 roky (za pidsumkamy 2011 roku)* [Synthesis report on the implementation of the regional programs to support small entrepreneurship in 2011-2012 (in 2011)]. Kyiv. Retrieved from <http://www.dkrp.gov.ua/info/1101> [in Ukrainian].

Nazarkevych I. B., Nazarkevych O. B. The state and prospects of development at Ukrainian small agricultural enterprise and government financing at the regional level.

The purpose of the article is the estimation of state and determination of prospects of state financing development at small agricultural Ukrainian enterprises at the regional level. In the article, the current state policy of promoting small enterprises has been examined. The state of a financing activity at small enterprises of the agrarian sphere in different programs and actions at the regional level has been estimated. In particular,

the dynamics and trends in the financing of small and medium enterprises in Ukraine on the basis of national and regional programs are researched. The analysis of a development program for small enterprises in the Lviv region has been conducted. Institutional resource of state support of small agricultural enterprises in Ukraine is considered. Proved the most problematic issues of small and medium-sized agricultural enterprises development. The factors of effective development of agricultural production in Ukraine and improvement of its competitiveness. In particular, it is defined, that the regional budget funds are directed to: financing business projects on a rotating basis; concessional loans; creation of new infrastructure to support entrepreneurship and to replenish charter capital, as well as, revolving fund of existing facilities; educational and methodical work; exhibitions events; publishing newsletters, brochures, manuals; training and retraining of unemployed people, oriented to entrepreneurial activity etc.

Substantiated, that the biggest factor that restrict the access of small businesses to finance are high interest rates. In the long-term loans (particular loans with long-term strategic impact on the economy) interest rate, that is acceptable for most borrowers, should not exceed 10-12% per annum. The investigated indirect levers to stimulate the development of small and medium-sized agricultural domestic business are proposed. The peculiarities and volume of state investments in the development of small type of business have been determined.

Key words: small agricultural entrepreneurship, agricultural enterprises, state sponsorship, funding, business entities.

Назаркевич И. Б., Назаркевич О. Б. Состояние и перспективы развития государственного финансирования малых аграрных предприятий Украины на региональном уровне.

Целью статьи является оценка состояния и определение перспектив развития государственного финансирования малого аграрного предпринимательства Украины на региональном уровне. Проведена оценка современного состояния государственной политики содействия развитию малых форм хозяйствования. Оценено состояние государственного финансирования деятельности малых предприятий аграрной сферы в разрезе основных программ и мероприятий на региональном уровне. В частности, исследована динамика и тенденции финансирования развития малого и среднего предпринимательства в Украине на основании государственных и региональных целевых программ. Проведен анализ выполнения программы развития малого предпринимательства Львовской области. Рассмотрено институциональное обеспечение государственной поддержки малого аграрного предпринимательства в Украине. Обоснованы наиболее проблемные вопросы развития малого и среднего аграрного предпринимательства. Исследованы факторы эффективного развития сельскохозяйственного производства в Украине и повышение его конкурентоспособности. Предложены рычаги косвенного стимулирования развития малого и среднего аграрного отечественного бизнеса. Определены особенности и объемы государственной финансовой поддержки развития малых форм хозяйствования.

Ключевые слова: малое аграрное предпринимательство, сельскохозяйственные предприятия, государственная финансовая поддержка, финансирование, субъекты предпринимательской деятельности.

Назаркевич Ігор Богданович – кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу регіональної економічної політики Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: nazarkevich@ukr.net).

Назаркевич Оксана Богданівна – аспірант кафедри економіки України Львівського національного університету ім. Івана Франка (e-mail: oksankanaz@gmail.com).

Надійшло 11.06.2014 р.